

Hodně štěstí (a co to vlastně znamená)

j+s 16. 5. 2021

Mnoho je těch, kteří o mně prohlašují: „Ten u Boha spásu nenalezne.“ Ze všech stran jsi mi však, Hospodine, štítem, tys má sláva, ty mi pozvedáš hlavu. (podle Žalmu 3)

Milý Bože, jsme rádi, že jsme na světě, ale někdy si stýskáme, jak je život těžký. Tak nám prosím dopřej, abychom v něm nepřestali vnímat tvou lásku, která nás převádí údolím všelijakých životních stínů a přenáší nás přes překážky lidské zloby a zdravotních potíží a všeho, co nás může potkat. Děkujeme za lidi kolem nás, děkujeme za krásné chvíle vzácných setkání a blízkosti a porozumění a naděje. A prosíme za odpuštění vin, kterých se dopouštíme, a za příliš malou důvěru, kterou k tobě někdy chováme. Buď s námi, společně tě prosíme: Pane, smiluj se, amen.

Matouš 5,1-16: Blaze chudým v duchu, neboť jejich je království nebeské. Blaze těm, kdo pláčou, neboť oni budou potěšeni. Blaze tichým, neboť oni dostanou zemi za dědictví. Blaze těm, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni. Blaze milosrdným, neboť oni dojdou milosrdenství. Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uzří Boha. Blaze těm, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími. Blaze těm, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské. Blaze vám, když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti vám všechno zlé kvůli mně. Radujte se a jásejte, protože máte hojnou odměnu v nebesích; stejně pronásledovali i proroky, kteří byli před vámi. Vy jste sůl země; jestliže však sůl pozbude chuti, čím bude osolena? K ničemu již není, než aby se vyhodila ven a lidé po ní šlapali. Vy jste světlo světa. Nemůže zůstat skryto město ležící na hoře. A když rozsvítí lampu, nestaví ji pod nádobu, ale na svícen; a svítí všem v domě. Tak ať svítí světlo vaše před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a vzdali slávu vašemu Otci v nebesích.

Chcete-li o někom říct, jaký je, dřív či později se dotknete toho, jak to má s druhými lidmi, protože člověk je součástí spousty vztahů. Bez nich by život za moc nestál (i když s nimi bývá leccjaká potíže). Doba koronavírová s omezením kontaktů nám o tom cosi naznačila (senioři uvěznění v domovech bez návštěv by mohli vyprávět). Hodně důležité přitom je, jaký vztah máte vy sami k sobě, protože pokud je v nepořádku, podepíše se to i na všem ostatním. A pak je tu ještě jeden vztah: ten k Bohu. Evangelium k němu říká, že v Božích očích jste jedineční a vzácní, tak kéž se podle toho vidíte i vy sami a taky druhé lidi (rovněž před Bohem jedinečné a vzácné).

Vypravěči evangelia tohle všechno sdělují prostřednictvím Ježíšova příběhu. Jeden z nich, Matouš, zařadil skoro na začátek dlouhý proslov (zvaný kázání na hoře), ve kterém Ježíš aktualizuje starou Hospodinovu smlouvu a přibližuje ji lidem své doby. Jak se to však dělá, jak se taková smlouva s Bohem dá – v kterékoli době – aktualizovat? Ježíš kupodivu nezačíná tím, co smíte a co nesmíte, ale hned od začátku tu mluví o štěstí. A jak z jeho slov vyplývá, nepovažuje lidské štěstí za nějaký zbytečný přívažek – vždyť o něj lidé usilují a podle toho řídí i své jednání. A při gratulacích si navzájem nevinšujeme „příjemné spasení“ nebo „dobrý průběh posledního soudu“, ale často právě „hodně štěstí“. Že chtějí být lidi šťastní, na tom není nic špatného, i proto tím to Ježíšovo kázání začíná. Ale než se do něj zaposloucháme, bude dobře si umýt uši, čímž míním ujasnit si, co si za slovem „štěstí“ představujeme a jestli o tom Ježíš mluví taky tak.

Pradávní myslitelé učili, jak zvládat životní výšiny i pády v klidu, a za štěstí označovali, když mě úspěch či nenadálá krize nevyvedou z míry. Křesťanská církev to vypořádávala poukazem na budoucí vysvobození z nynějšího slzavého údolí (i kdyby to až po smrti mělo být). Pro člověka s hodně těžkým údělem to měla být posila, ale chápu, že to dnešním lidem tolik nevoní: že by život a svět měl být jen místem zkoušek, které musím vydržet, a odměna že je slíbená, leč dnes nedostupná.

Jiní (taky pradávni) myslitelé to chápali jinak a docela s tím mají i v naší době úspěch. Wikipedie dnes praví, že je štěstí stav plný a trvalé spokojenosti, příjemný stav ducha i těla bez utrpení, stresu a zmatků.

To zní optimisticky, ale i trochu uhozeně, protože tohle vysněné štěstí je rovněž nedostupné.

Těžko se z toho vybírá: buď se má štěstí dostavit v budoucnu, ale teď vás asi nepotká, nebo je k mání už teď, jenže na něj nedosáhnete.

Do tohoto terénu se Ježíš s tím kázáním vypravil. Nezačal mravními napomenutími ani poučkami o víře a zbožnosti (že by se případné blaho dostavilo jako jejich důsledek), začal právě lidským štěstím. Ale ne tak, že by předestřel teorii a vy se do ní životem zkuste strefit. Vzal to z jiné strany: některé z lidí přímo označil za šťastné. Někteří z nás jsme šťastní. Kteří? Vybral si ty, na koho by jako na šťastné asi nikdo neukázal. Někteří jsou na tom opravdu mizerně a i ti, kdo jsou na tom líp a starají se o milosrdenství a působí pokoj, taky asi nespádají do tamté škatulky „plné a trvalé spokojenosti bez utrpení, stresu a zmatků“. Ježíš neobrací pozornost k těm, kdo své zápasy vyhrávají, ale naopak k těm, kdo se s tím pořád potýkají a dává jim to zabrat. Jeden by čekal, že štěstí nastává ve chvíli, kdy skončí trápení a malér, ale v Ježíšově podání se kupodivu štěstí s malérem nevyklučuje a přichází k člověku poněkud nečekaně – a třeba zrovna uprostřed trápení, hladu, pláče. Má co do činění s novou perspektivou našich všedních dnů a ta nová perspektiva znamená, že vidím, jak složitý a problematický život vedu, ale vidím taky světlo Boží solidarity se mnou (a v tomhle světle už to vypadá kapku líp).

Někdy se dá zaslechnout něco jako: „Štěstí dosáhnete, když...“ – za takovouto větu pak můžete nasázet spoustu rad, jak to udělat a jak si štěstí přiblížit a čeho všeho se vyvarovat. Jenže podle Ježíše není štěstí výdobytek, nýbrž dar, který můžeme leda přijmout. Kdy? V této části jeho kázání se střídá přítomný čas s budoucím a přesně na jejich hranici to štěstí asi je: ne za námi (už promeškané) ani nedostupně před námi, ale na dosah. Už přichází, zrovna jako přichází Bůh a jeho kralování.

Chcete-li o někom říct, jaký je, dřív či později se dostanete k tomu, jak to má s druhými lidmi (a souvisí to s tím, jaký má vztah sám k sobě a taky k Bohu). A jak bude patrné z další Ježíšovy činnosti, štěstí spočívá v tom, že se ty zmíněné vztahy důkladně přestaví a zrekonstruují, aby se i odstrčení mohli dostat mezi ostatní. To je i smysl křesťanského společenství: dopřát přátelské prostředí těm, kdo by o to stáli, a hlavně:

prožívat společně s druhými lidmi, jak do spleťtých vztahů a nesnadných chvil svítí to světlo Boží solidarity s námi lidmi. Protože stojí-li křesťanské společenství na něčem, pak na Boží lásce.

„Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ Tahle věta zanedlouho v evangeliu zazní jako shrnutí tamté staré Boží smlouvy, kterou Ježíš aktualizuje. Příkaz je to srozumitelný a znamená, že máme druhým dopřát z pokladu, který jsme dostali – což vyjadřují ta slova „jako sebe samého“: Bůh vás, přátelé, přijímá a nepředchází tomu žádné kádrové posudky a dotazníky a podmínky, nýbrž jeho láska a solidarita. Tak to pro sebe přijměte (protože kdyby váš vztah k sobě samým byl v nepořádku, k bližním se snad raději ani nepřibližujte). Přijměte, že jste v Božích očích jedineční a vzácní, to je Boží dar pro vás. A druhým lidem to taky dávejte pocítit – že i oni jsou před Bohem jedineční a vzácní – aby naše lidské společenství mělo z čeho růst.

Prosíme, Bože, za všechny osamělé, opuštěné a nešťastné lidi. Prosíme za ty, kdo sami sebe nemají rádi (a odskáčou to ti kolem nich). Prosíme, dej nám poznat lásku, kterou jsi nás obdaroval, a přiměj nás, abychom jí neskrblili vůči svým blízkým a vůči všem odstrčeným a potřebným. Stvořil jsi nás ke svému obrazu, tak prosím nedopusť, abychom z toho obrazu dělali jen karikaturu. Společně se k tobě modlíme: Otče náš, který jsi v nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuved' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva, navěky. Amen.

Spousta lidí si říkává: „A kdopak nám dá užít dobrých věcí?“ Taky si to třeba říkáváme, ale odpověď (naznačenou ve starém žalmu) známe: **Ať nad vámi vzejde jas Hospodinovy tváře – vždyť Bůh dává vašemu srdci větší radost, než jakou by vám kdo jiný mohl slíbit, natož splnit. Ať nad vámi vzejde jas Hospodinovy tváře a ať vás naplňuje radostí, ať vašemu rozhodování dodá odvalu, vašemu úsilí vytrvalost, vaší naději elán a vašemu srdci otevřenost pro všechno to, co nám Boží láska dopřává. Amen.**